Technische briefing – Programmabegroting 2023 – donderdag 15 september 2022

Vooraf
De gespreksleider, de heer Topma, licht toe dat deze presentatie een technische briefing betreft over de programmabegroting 2023. Het politieke debat zal op 3 en 10 november plaatsvinden. De raad zal op 7 oktober de begroting ontvangen, op 26 oktober kan de raad technische vragen stellen. De raadcommissie vindt plaats op 3 november en besluitvorming tijdens de raadsvergadering op 10 november 2022. Daarnaast geeft de heer Topma aan dat er een openbaar verslag gemaakt zal worden van deze briefing die meegenomen zal worden als bijlage op de stukken van de begroting 2023.

Inleiding – vertrekpunt
De presentatie wordt verzorgd door mevrouw Van der Werf (directeur, sociaal domein en bedrijfsvoering). Eén van de vertrekpunten is het nieuwe college. Daardoor is er geen sprake van een regulier jaar waarin de planning en controle-cyclus gevolgd wordt. Een voorbeeld is ontbreken van de perspectiefnota (PPN) waarin de raad normaal gesproken de uitgangspunten en wensen vaststelt voor de aankomende begroting.

Door de late start in het lopende jaar is er geen tijd geweest om alle plannen direct uit te zetten en is het nieuwe coalitieakkoord nog niet volledig verwerkt. Het coalitieakkoord staat wel centraal bij de voorbereidingen op de begroting. Daarnaast wordt er niet direct gekeken naar nieuw beleid, maar wordt er voortgeborduurd op bestaand beleid en het coalitieakkoord. Doorlopende ambities van voorgaande jaren, waarover de raad eerder besluiten heeft genomen, worden nog steeds uitgevoerd. Regulier werk, zoals de dagelijkse gang van zaken, blijft gewoon doorgaan.

Vijf kernpunten uit het coalitieakkoord
Mevrouw Van der Werf geeft aan dat enkele kernpunten uit het coalitieakkoord centraal staan bij de voorbereidingen op het maken van de begroting. Hieronder volgen vijf kernpunten met daarbij enkele voorbeelden zoals aangehaald tijdens de presentatie.

- Verstedelijking zoals bijvoorbeeld de ontwikkeling van Noordpoort en Nieuwveense Landen
- Verduurzaming zoals voorlichting in mogelijkheden, hoe kunnen we van het gas af? Uitvoering geven aan de warmtetransitie.
- Verbinding en participatie waarbij de verbinding tot elkaar centraal staat, het betrekken van onze inwoners. De inwoners een luisterend oor bieden en met hen samen te werken
- Maatschappelijke voorzieningen zoals kunst en cultuur: Schouwburg Ogterop, Mensa en de Plataan, hoe kunnen wij voor verbinding zorgen?
- Middelen en bedrijfsvoering: de financiën van de gemeente op orde houden met een actieplan. Oog houden voor het onderhoud van de organisatie waarbij de krapte op de arbeidsmarkt een grote rol speelt.

Ontwikkelingen gemeentefonds
Voor de komende jaren worden er positieve resultaten verwacht vanuit het gemeentefonds (één van de belangrijkste bronnen van inkomsten voor gemeenten). Hoewel dit veel geld lijkt, gaat het toch vaak om incidenteel geld waardoor de gemeente zichzelf niet rijk kan rekenen. Het bedrag in 2026 is enkel het structurele bedrag waar de gemeente mogelijk rekening mee kan houden en dat is aanzienlijk minder dan de bedragen waarop de gemeente mogelijk kan rekenen in 2023 tot en met 2025 (circa 10 miljoen jaarlijks). Met incidentele middelen kunnen risico's niet goed gedekt worden en biedt het geen stevige basis voor investeringen. De vrije ruimte is daardoor voor de gemeente kleiner.

- De heer Stam (CU) vraagt naar de relatie tussen de positieve resultaten uit het gemeentefonds en het onderhanden werk in Meppel dat de nodige investeringen vraagt. Mevrouw Van der Werf geeft aan dat de positieve inkomsten alleen niet genoeg zijn en er investeringen gevraagd zullen worden. Er zal rekening gehouden moeten worden met stijgende kosten (als gevolg van tekorten van materiaal en krapte op de arbeidsmarkt) en toekomstige opgaven. Er komen steeds meer structurele uitgaven en daarvoor moeten we de financiën goed in de gaten houden.
- Mevrouw Geertsma (SteM) vraagt naar de opbouw van het positieve resultaat uit het gemeentefonds. Zijn de vergoeding voor de energietoeslagen en de opvang van Oekraïners hierin opgenomen? Dat is volgens mevrouw Van der Werf niet het geval. Het bedrag voor energietoeslagen is dit jaar al toegekend en de bedragen als vergoeding voor de opvang van Oekraïners volgt later en is niet opgenomen in dit resultaat.
- De heer Timmer (PvdA) vraagt naar de ruimte in de begroting voor de raad en de inzichtelijkheid daarvan. Mevrouw Van der Werf geeft aan dat dit inzichtelijk blijft bij de begroting doordat in het voorstel zal staan waar het geld naartoe gaat.
- De heer Topma (SP) refereert aan de aangenomen motie van de raad op 30 mei 2022 waarin gevraagd werd om een overzicht van keuzes en afwegingen van het college met betrekking tot de begroting 2023. Hij vraagt of de lijst met keuzes en afwegingen die niet gedaan zijn beschikbaar komt. Mevrouw Van der Werf geeft aan dat zij dit niet kan zeggen momenteel. Vanuit de aanwezige fracties wordt aangegeven en verzocht dit alsnog te doen voorafgaand aan de begroting zodat de raad ook die weloverwogen keuze kan maken.

Onzekerheden
De nieuwe bekostigingstechniek van het gemeentefonds vanaf 2026 is nog onduidelijk. Daarnaast speelt de huidige krapte op de arbeidsmarkt een grote rol. Ondanks het hebben van budget voor het aantrekken van nieuwe medewerkers, zo is het bijvoorbeeld lastig om secretariële ondersteuning te vinden en mensen met een achtergrond in de ruimtelijke ordening.

- Mevrouw Booij (CU) vraagt hoe mensen behouden worden? Is er ruimte om mensen te binden? Mevrouw Van der Werf geeft aan dat de gemeente zich bezig houdt met bindend personeelsbeleid door middel van binden en boeien. De concurrentie op de arbeidsmarkt is echter groot en daar kan niet altijd tegenop gebokst worden.
- De heer Klunder (D66) vraagt aanvullend of er gerekend kan worden op de kracht van de Provincie Drenthe qua inzet? Mevrouw Van der Werf geeft aan dat er geen volledige teams aan inzet geleverd worden en dat inzet veelal financieel uitgedrukt wordt, maar soms komt er project specifiek extra inzet beschikbaar.

Naast de krapte op de arbeidsmarkt zijn er onzekerheden in de planning. Zo wordt er bijvoorbeeld gekeken naar fasering van projecten, omdat niet alles tegelijk kan. Een project als Noordpoort wordt bijvoorbeeld naar voren gehaald door de toezegging van Rijkssubsidie. Tot slot zorgen de diverse crises voor onzekerheid in de begroting. Voorbeelden hiervan zijn de opvang van Oekraïners (waarbij de gemeente zelf aan zet is bij de opvang en dagelijkse gang van zaken), de opvang van asielzoekers en de gevolgen van energiearmoede.

Begrotingsrichtlijnen
Bij het maken van de begroting zijn er enkele zaken waar het college rekening mee moet houden. Zo zijn er loonontwikkelingen die verwerkt moeten worden, wordt de OZB geïndexeerd, dient er rekening gehouden te worden met al gesubsidieerde instellingen, de gevolgen van de jaarrekening, bestuursrapportage (voortgang van de eerste drie maanden van een begrotingsjaar) en

gemeenschappelijke regelingen verwerken. Daarnaast zijn er ideeën voor nieuw beleid opgenomen in het coalitieakkoord.

Voor het eerste jaarschijf (2023) is het uitgangspunt een structureel en reëel evenwicht waarin de begroting sluitend is. Voor 2026 is dit niet het geval, omdat dan het zogeheten 'ravijnjaar' plaatsvindt waarin de bijdrage van het gemeentefonds vooralsnog substantieel verlaagd wordt. Daarover is momenteel nog veel onduidelijk.

- De heer Stam (CU) herhaalt de eerdere oproep van de heer Topma (SP) om inzicht te krijgen welke keuzes dan gemaakt worden. Volgens mevrouw Van der Werf zullen de gemaakte keuzes inzichtelijk worden in de tekst en bedragen van de begroting (hierbij gaat het om keuzes die het college wel gemaakt heeft).
- De heer Dunnink (CDA) vraagt om een korte verheldering waarom begrotingsjaar 2023 wel in evenwicht is en 2026 niet. Mevrouw Van der Werf geeft aan dat 2023 sluitend zal zijn, maar 2026 nog niet te voorspellen is waardoor er nog geen sluitende begroting te maken is voor dat jaar.

2023 kan gezien worden als een overgangsbegroting waarbij de voorbereiding op uitvoering centraal staat. Bij de perspectiefnota 2024 (juni/juli 2023 in de raad) zullen integrale keuzes en afwegingen gemaakt worden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het ontwikkelen van het Stationsgebied en Noordpoort.

- De heer R. van Leeuwen (SteM) vraagt naar de beschikbaarheid van ramingen voor diverse projecten. Mevrouw Van der Werf stelt dat het vooralsnog om voorbereidingskosten gaat om inzichtelijk te maken wat de projecten gaan kosten.
- De heer Stam (CU) vraagt in hoeverre de toegezegde €28,4 miljoen voor Noordpoort (noordelijke stadsentree) pas echt helder wordt bij de PPN 2024. Volgens mevrouw Van der Werf betreft dit vooralsnog enkel de toezegging vanuit het Rijk en dat de voorwaarden daarvoor nog volgen. Eventuele extra kosten worden daarna ook pas duidelijk.

Tot slot is één van de richtlijnen het voeden van de reserves, zodat de financiële huishouding van de gemeente Meppel robuuster is waarbij risico's opgevangen kunnen worden en er enig perspectief op investeringen geboden worden.

Als richtlijnen voor het financieel actieplan wordt er gekeken naar het verbeteren van de reservepositie, het afdekken van risico's en ruimte maken voor investeringen.

Fasering en prioritering
Veel plannen moeten nog worden uitgewerkt zoals bijvoorbeeld de rijksbijdrage voor de noordelijke stadsentree. Hiervoor is het van belang dat er voldoende personele en financiële capaciteit beschikbaar is voor de voorbereiding en de uitvoering. Tot slot speelt de onduidelijkheid over de bekostiging na 2026 een grote rol bij het bepalen van fasering en prioritering.

- De heer Timmer (PvdA) vraagt naar de inhuur van externen. Volgens mevrouw Van der Werf wordt er zeker gebruik gemaakt van externe inhuur door kennis in te huren die niet altijd voorhanden is. Zo wordt ook bij Noordpoort bekeken wat nodig is. Aanvullend vraagt de heer Timmer naar een mogelijk effectievere samenwerking met andere gemeenten. Mevrouw Van der Werf geeft aan dat er hier en daar samengewerkt wordt, maar dat je de benodigde kennis en kunde ook graag zelf in huis wil hebben.

- De heer R. van Leeuwen (SteM) vraagt of het klopt dat er nu geen grote investeringen plaatsvinden. Mevrouw Van der Werf antwoordt dat er gekeken wordt naar de betaalbaarheid richting de toekomst.
- De heer Klunder (D66) vraagt naar inzicht in de hoeveelheid inhuur. Dit kan gevraagd worden bij de technische sessie op de begroting en is eveneens te vinden in de paragraaf bedrijfsvoering (jaarrekening).

Input/feedback

- Mevrouw Booij (CU) vraagt naar de invloed van de groei van de gemeente Meppel voor het gemeentefonds en de uitkering daaruit. Mevrouw Van der Werf geeft aan dat er zeker invloed is, omdat de vergoeding gebaseerd is op een uitkering per inwoner maar dit slechts één van de factoren is voor de bijdrage.
- Mevrouw Geertsma (SteM) geeft de organisatie mee om te kijken naar de aanbevelingen uit het Rekenkamerrapport over de jeugdzorg in Meppel.
- De heer Stam (CU) geeft tot slot aan deze bijeenkomst een magere invulling te vinden voor de aangenomen motie. De gespreksleider geeft aan dat nu niet het moment is om hierover te discussiëren. Na afloop van de presentatie praat de raad verder over de invulling van de motie.